

© Іфтодій А.Г., Шкварковський І.В., Гребенюк В.І.

УДК 617-089 (091)

КАФЕДРА ГОСПІТАЛЬНОЇ ХІРУРГІЇ БУКОВИНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ МЕДИЧНОЇ АКАДЕМІЇ: ІСТОРІЯ, ФАХІВЦІ, ДОСЯГНЕННЯ

А.Г.Іфтодій, І.В.Шкварковський, В.І.Гребенюк

Кафедра госпітальної хірургії організована в 1944 році. З перших років існування на кафедрі працювали обдаровані хірурги, прекрасні організатори лікувальної справи та педагогічного процесу, високоосвічені, талановиті вчені, клініцисти та оператори, тому кафедра швидко набула популярності серед населення Буковини. Упродовж багатьох років базове відділення кафедри госпітальної хірургії спеціалізується на наданні невідкладної хірургічної допомоги населенню. Незважаючи на труднощі повоєнного часу, вона стала авторитетною школою хірургічної підготовки лікарів, які завжди у своїй практичній роботі з глибокою вдячністю згадують той досвід, який вони набули у стінах кафедри.

Першим завідувачем кафедри – з 1945 по 1946 рік – був професор Цитрицький Євген Річардович, який одночасно очолював кафедри факультетської хірургії (1945-1955), топографічної анатомії та оперативної хірургії (1945-1946) і загальної хірургії (1946). Народився Євген Річардович у 1901 році в м. Баку. У 1924 році закінчив Харківський медичний інститут. Упродовж 1924-1926 рр. працював практичним лікарем у лікувальних закладах Харкова. З 1926 року – ординатор хірургічної клініки Харківського медичного інституту, а згодом – асистент, доцент (з 1941 року) кафедри факультетської хірургії цього ж інституту. У 1941 році захистив кандидатську дисертацію "Тканевая реакция в гнойно-хирургической ране под влиянием лечения лизоцимом", яку видав як монографію в двох томах. У 1947 році захистив докторську дисертацію "Огнестрельные интра-

церебральные абсцессы (клиника, диагностика и терапия)". У 1948 році йому присвоєно вчене звання професора. У січні 1945 року направлений на роботу в Чернівецький медичний інститут. Працюючи завідувачем кафедри факультетської хірургії, він провів велику організаторську роботу по створенню кафедри госпітальної хірургії. Практичні заняття на кафедрі проводили лікарі хірургічного відділення Е.Ф.Флор та Д.А.Гульман.

Науковий напрямок Є.Р.Цитрицького полягав у вивченні проблеми діагностики та лікування гнійної інфекції, в тому числі вогнепальної. Ним започатковано вивчення проблеми ендемічного зобу на Буковині. Автор 18 наукових праць, під його керівництвом виконано 2 докторські і 5 кандидатських дисертацій. Протягом багатьох років він очолював Чернівецьке обласне наукове товариство хірургів. У 1945-1950 рр. працював за сумісництвом головним хірургом Чернівецького обласного відділу охорони здоров'я. Нагороджений медаллю "За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг." та знаком "Отличник здравоохранения".

З 1946 по 1955 рік кафедру госпітальної хірургії очолював професор Мангейм Олександр Юхимович, який народився у 1892 році в Мінську. У 1914 році закінчив Паризький медичний інститут, 1915 році склав державні іспити на звання лікаря в Дерптському (Юр'євському) університеті. Упродовж 1915-1919 рр. працював лікарем-хірургом російської армії. З 1919 по 1921 рік – хірург Червеної районної лікарні БРСР, а згодом – ординатор хірургічної клініки Білоруського медичного інституту (1921-1924 рр.). З 1924

*Професор Є.Р.Цитрицький
завідувач кафедри
з 1945 по 1946 рр.*

*Професор О.Ю.Мангейм
завідувач кафедри
з 1946 по 1955 рр.*

*Професор В.Л.Хенкін
завідувач кафедри
з 1955 по 1962 рр.*

року працював асистентом, старшим асистентом, а з 1930 – доцентом хірургічної клініки Білоруського медичного інституту. У 1934 році захистив докторську дисертацію "Матеріали к изучению вопроса об этиологии и патогенезе обезображивающих артритов", після чого його призначили завідувачем кафедри пропедевтичної хірургії Білоруського медичного інституту. Протягом 1941-1945 рр. працював завідувачем кафедри хірургії Сталінабадського медичного інституту (Таджицька РСР).

Разом із співробітниками кафедри госпітальної хірургії Чернівецького медичного інституту професор О.Ю.Мангейм провів чималу роботу з організації навчального процесу та розвитку хірургії на Буковині. Ним започатковано наукову тематику з проблем гнійної хірургії і травматології. Автор 50 наукових праць, в тому числі трьох монографій, присвячених гнійній хірургії та патології дитячого віку, а також навчального посібника з дитячої хірургії.

Під керівництвом О.Ю.Мангейма виконали і захистили кандидатські дисертації А.М.Пехович, Д.А.Гульман, Т.І.Носкова і докторську – В.В.Попов. Заслужений діяч науки УРСР (1945), нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора.

• У вересні 1955 року завідувачем кафедри обрано професора Хенкіна Валентина Львовича, який народився 12 квітня 1902 року в

м. Ростов-на-Дону. У 1926 році закінчив медичний факультет Північно-Кавказького університету. До 1938 року працював на кафедрі факультетської хірургії цього ж університету, а згодом – завідувачем хірургічного відділення однієї з центральних районних лікарень Ростовської області. У 1939 році захистив кандидатську дисертацію і працював доцентом кафедри госпітальної хірургії Ростовського медичного інституту. Впродовж 1941-1945 рр. – військовий хірург 56-ї армії, головний хірург окремої Приморської армії, начальник відділення Головного військового госпіталю ім. Бурденка в Москві. У 1946 році В.Л.Хенкін повернувся на роботу до Ростовського медичного інституту на кафедру госпітальної хірургії, де захистив докторську дисертацію "Пересадка щитовидной железы" (1949). Професор з 1952 року. У 1950-1955 рр. – завідувач кафедри госпітальної хірургії та декан медичного факультету Ужгородського університету. У Чернівецькому медичному інституті завідувачем кафедри госпітальної хірургії працював до 1962 року.

З-під пера професора В.Л.Хенкіна вийшло понад 80 наукових праць, дві монографії – "Ранения кровеносных сосудов" (1947), "Резекция легких по поводу туберкулеза" (1959). Він активно працював над проблемами розвитку торакальної та серцево-судинної хірургії, пластичної хірургії при щілинах губи і піднебіння, опіках. Професором

*Професор Л.І.Роман
завідувач кафедри
з 1962 по 1982 рр.*

*Доцент С.І.Паляниця
завідувач кафедри
з 1982 по 1983 рр.*

*Професор О.В.Алексеевко
завідувач кафедри
з 1983 по 2002 рр.*

В.Л.Хенкіним на Буковині створена школа хірургів, які гідно продовжили його справу.

Клініка під керівництвом блискучого клініциста професора В.Л.Хенкіна по суті відкрила нові шляхи в організації широкомасштабної невідкладної допомоги, впроваджуючи ранню госпіталізацію та прогресивну хірургічну тактику. В клініці була створена високоавторитетна школа ургентних хірургів. Під його керівництвом підготували і захистили кандидатські дисертації Ф.З.Головка, В.І.Бережний, І.Л.Неминуца, О.Л.Сивопляс, С.І.Паляниця, докторські – Л.О.Мельник, Т.І.Носкова, А.М.Пехович. Професор В.Л.Хенкін був головою Чернівецького обласного наукового товариства хірургів, його портрет занесено до галереї фундаторів наукових шкіл академії. Нагороджений двома орденами Червоної Зірки, орденом Вітчизняної війни I ступеня та трьома медалями.

У 1962 році у зв'язку з переведенням професора В.Л.Хенкіна на посаду завідувача кафедри факультетської хірургії, кафедру госпітальної хірургії очолив професор Роман Лев Іванович, який народився у 1918 році в м. Ростов-на-Дону. У 1941 році закінчив Ростовський медичний інститут. Упродовж 1941-1945рр. працював військовим хірургом у полкових, дивізійних і фронтових госпіталях. Після війни Л.І.Роман – хірург Ростовської лікарні невідкладної допомоги. У 1952

році захистив кандидатську дисертацію "Плевральные осложнения у раненых в грудь в армейском и фронтовом районах", у 1961 – докторську "Оментоорганопластика при портальной гипертензии."

З 1950 року – асистент, з 1954 – доцент кафедри факультетської хірургії Чернівецького медичного інституту, професор з 1964 року.

Основним науковим напрямком професора Л.І.Романа була розробка методів лікування захворювань сечової системи. Він впровадив низку хірургічних втручань з приводу захворювань жовчних шляхів, дванадцятипалої кишки, портальної гіпертензії. Автор понад 150 наукових праць, 18 авторських свідоцтв.

Під керівництвом професора Л.І.Романа підготовлено і захищено 6 кандидатських (С.Д.Микитюк, Г.П.Шамрей, Б.Ф.Олійник, І.І.Гичко, В.Ф.Столяр, А.В.Цагурашвілі) і 2 докторські (А.В.Живецький, Т.Л.Томусяк) дисертації. Колектив кафедри на чолі з професором Л.І.Романом активно впроваджував нові форми викладання клінічної хірургії, максимально залучав студентів до практичної діяльності. Були започатковані систематичні обходи професора, формувалася система стажування лікарів.

Л.І.Роман нагороджений орденами Червоної Зірки, Вітчизняної війни I ступеня та вісьмома медалями.

Після виходу на пенсію проф. Л.І.Романа, з лютого 1982 року обов'язки завідувача кафедри виконував доцент Паляниця Семен Іванович, який народився 24 квітня 1931 року в с. Зелені Курилівці Новоушицького району Хмельницької області.

У 1950 році закінчив Чернівецьку фельдшерсько-акушерську школу, 1960 – Чернівецький медичний інститут з відзнакою, після чого працював старшим лаборантом кафедри госпітальної хірургії. З 1961 року – асистент цієї кафедри. У 1967 році захистив кандидатську дисертацію "Порівняльна оцінка ефективності комплексного оперативного і консервативних методів відновлення прохідності артеріальних судин при тромбоемболії". У 1978 році обраний доцентом кафедри госпітальної хірургії, з 1991 року працює доцентом кафедри факультетської хірургії. Автор 64 наукових праць, 12 рацпропозицій та двох винаходів. С.І.Паляниця нагороджений знаком "Відмінник охорони здоров'я".

У вересні 1983 року кафедру очолив професор Алексеєнко Олександр Васильович, який народився 13 березня 1939 року в с. Баладек Туруго-Чумиканського району Хабаровського краю. У 1962 році закінчив Хабаровський медичний інститут. До 1972 року працював ординатором та завідувачем відділення Хабаровської крайової лікарні. З 1972 по 1979 рік працював старшим науковим співробітником відділення торакальної хірургії Ялтинського НДІ фізичних методів лікування та медичної кліматології. У 1970 році захистив кандидатську дисертацію "Об использовании местной гипотермии при некоторых оперативных вмешательствах на почках в условиях "сухого" операционного поля – при полной блокаде внутрипочечного кровообращения". У 1979 році обраний доцентом курсу торакальної хірургії Чернівецького медичного інституту. В 1981 році захистив докторську дисертацію "Хирургическое лечение больных с распространенными формами хронических нагноительных заболеваний легких". У 1985 році йому присвоєно вчене звання професора.

Основний напрямок наукових досліджень професора О.В.Алексеєнка – розробка внутрішньотканинного електрофорезу, хірургічна корекція шлунково-стравохідного

*Професор А.Г.Іфтодій
завідувач кафедри
з 2002 року*

рефлюксу, хірургічне лікування захворювань легень та середостіння. Автор 6 винаходів, 184 праць, в т.ч. монографії "Внутриканальной электрофорез" (1991) та посібників: "Хирургическое лечение гриж стравохідного отвору діафрагми" (1996), "Вади розвитку легень" (1996), "Пошкодження грудей" (1997).

Під його керівництвом виконали і захистили кандидатські дисертації В.В.Тарабанчук, С.С.Теплицький, В.В.Гусак, І.В.Гарбузова, І.Р.Ніцович, С.С.Федоряк, В.Б.Рева, О.В.Білик, С.І.Івашук, І.В.Шкварковський та докторські – Р.В.Сенютович, А.Г.Іфтодій.

У 2002 році кафедру госпітальної хірургії очолив професор Іфтодій Андрій Григорович, який народився у 1952 році в с. Молодія Глибоцького району Чернівецької області. У 1975 році закінчив Чернівецький державний медичний інститут за спеціальністю "Лікувальна справа". Упродовж 5 років працював ординатором хірургічного відділення Чемеровецької центральної районної лікарні Хмельницької області. З 1980 по 1982 рік навчався в клінічній ординатурі при кафедрі госпітальної хірургії, по завершенні якої працював ординатором хірургічного

відділення 1-ї міської лікарні м. Чернівці. Працюючи практичним хірургом, закінчив заочну аспірантуру і в 1988 році захистив кандидатську дисертацію.

З вересня 1991 року переведений на посаду асистента кафедри госпітальної хірургії Чернівецького медичного інституту, з 1994 по 2001 рр. – доцент цієї ж кафедри. В 1999 році захистив докторську дисертацію “Комплексна профілактика та лікування деяких ранніх післяопераційних ускладнень з використанням постійного струму в порожнинній хірургії”. З лютого 2001 по квітень 2002 рр. – професор, з квітня 2002 року – завідувач кафедри госпітальної хірургії.

А.Г.Іфтодій веде основний курс з госпітальної хірургії, читає лекції, проводить практичні та семінарські заняття, тематичні обходи зі студентами 5 та 6 курсів, клінічни-

ми ординаторами, аспірантами та лікарями-інтернами. Проф. А.Г.Іфтодій підготував двох кандидатів медичних наук, нині під його керівництвом виконуються три кандидатські дисертації, автор 184 наукових праць, 2 навчальних посібників, 2 монографій та 14 патентів.

Напередодні 60-річчя Буковинської державної медичної академії колектив кафедри госпітальної хірургії активно продовжує плідну діяльність, спрямовану на вдосконалення та оптимізацію навчального процесу, підготовку молодих фахівців, розвиток вітчизняної хірургії, розробку та впровадження наукових досягнень у практику охорони здоров'я. Нинішній колектив кафедри у складі як досвідчених викладачів, так і талановитої молоді з оптимізмом дивиться у прийдешнє, сповнений творчих планів і задумів.

КАФЕДРА ГОСПІТАЛЬНОЇ ХІРУРГІЇ БУКОВИНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ МЕДИЧНОЇ АКАДЕМІЇ: ІСТОРІЯ, ФАХІВЦІ, ДОСЯГНЕННЯ

А.Г.Іфтодій, І.В.Шкварковський, В.І.Гребенюк

Резюме. У статті висвітлені основні віхи наукової діяльності кафедри госпітальної хірургії, вклад науковців у становлення хірургічної науки на Буковині.

Ключові слова: історія, госпітальна хірургія.

DEPARTMENT OF CLINICAL SURGERY OF BUKOVINIAN STATE MEDICAL ACADEMY, HISTORY, LANDMARKS, RESEARCHERS

A. G. Iftodi, I. V. Shkvarkovskiy, V. I. Hrebeniuk

Abstract. The Department of Clinical Surgery has traveled a complicated road from the post-war years till nowadays. The article deals with the chief landmarks of the research activity the contribution of researchers in the development of surgical science in Bukovyna.

Key words: history, clinical surgery.

Bukovinian State Medical Academy (Chernivtsi)

Надійшла в редакцію 24.12.2003 р.